
Uddannelse **2**

EU's uddannelsessamarbejde efter 2010	2
Parlamentet efterspørger bedre implementering af EU's uddannelsespolitik	5
Tjekkiet overtager EU-formandskabet	7

Arbejdsmarked **9**

Nye kvalifikationer for nye job	7
Opdatering: Forsøgene på revision af arbejdstidsdirektivet	12

UDDANNELSE

EU's uddannelsessamarbejde efter 2010

Det hotteste emne inden for uddannelsespolitik i EU-regi i disse måneder er uden tvivl fornyelsen af målene for uddannelsessamarbejdet. Lissabonstrategien – og herunder 'Education and Training 2010', som er den uddannelsesfokuserede del af Lissabonstrategien – har 2010 som deadline, og derfor diskuterer Kommissionen og medlemslandene, hvad 'Lissabon post-2010'-programmet skal indeholde. Kommissionens forslag til Lissabon efter 2010 er offentliggjort i meddelelsen "*An updated strategic framework for European cooperation in education and training*"¹, hvor udgangspunktet er, at uddannelsessystemet skal danne grundlaget for 'vedvarende, vidensbaseret vækst'. Med andre ord er de nye rammer for uddannelsesområdet underlagt EU's mål for økonomisk vækst og arbejdsmarkedets behov, som det var tilfældet for 'Education and Training 2010'.

Kommissionens formål med meddelelsen er *for det første*, at opsummere uddannelsessystemernes fremskridt inden for 'Education and Training 2010' og sætte fokus på særlige områder, inden for hvilke medlemslandene bør forbedre sig i 2009 og 2010, for at komme tættere på at opfylde 2010-målene. *For det andet* giver Kommissionen sit bud på, hvad de langsigtede strategiske udfordringer for uddannelsessystemerne i EU frem mod 2020 er, og hvad EU-landene derfor bør fokusere på i det fremtidige uddannelsessamarbejde. Dette munder ud i en diskussion af, hvordan samarbejdsmetoderne kan se ud efter 2010, idet Kommissionen mener, at man efterhånden har identificeret samarbejdets fordele og ulemper.

Da uddannelse er et nationalt anliggende, blander Kommissionen sig i udgangspunktet ikke i medlemslandenes politik. EU's rolle er i stedet at støtte udviklingen i medlemslandene gennem redskaber på EU-niveau (fx EQF, ECVET), udveksling af 'good practice' og gensidig læring. Udveksling af 'good practice' og gensidig læring – 'peer learning' – er samarbejdsformer, hvor EU-landene udveksler gode erfaringer inden for uddannelsespolitik. Det er en grundsten i det europæiske uddannelsessamarbejde under den såkaldte "*åbne koordinationsmetode*".

Uddannelsessystemerne 2000-2010

Under 'Education and Training 2010' har EU-landene sat sig fem mål – de såkaldte benchmarks. Kommissionen mener dog, at udviklingen på de fem benchmarks langt fra er tilfredsstillende, idet man på fire ud af fem benchmarks er forholdsvist langt fra målene. Kommissionen konstaterer derfor som afsæt for den videre diskussion, at selvom EU's uddannelsessystemer overordnet set kan sammenligne sig med de bedste i verden, er der plads til forbedringer. Især inden for tre områder halter EU-landene efter de lande, man normalt sammenligner sig med:

- 1) 15-årige som er svage læsere, hvor EU-gennemsnittet i PISA-undersøgelsen er forholdsvist højt (24,1%). Det er ifølge Kommissionen især bekymrende, at migranter klarer sig væsentligt dårligere i EU, end de gør i fx Canada og Australien. Danmark ligger dog under EU's benchmark og kan sammenligne sig med lande som Sverige og Holland.
- 2) Andel af de 25-64-årige med en videregående uddannelse, hvor EU-gennemsnittet (23%) ligger langt under gennemsnittene i Japan, USA og Australien. Danmark ligger omkring EU-gennemsnittet.

¹ KOM(2008) 865, kan findes på engelsk via dette link: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com865_en.pdf.

- 3) Investeringer i uddannelse og forskning. Kommissionen fokuserer især på 'ikke offentlige investeringer', hvor Japan og USA ligger langt foran EU-landene. Målet er mindst 2% af BNP; mange EU-lande ligger under 1%.

Kommissionen opstiller 15 konkrete fokusområder, som der bør arbejdes med i 2009 og 2010. Medlemslandene opfordres bl.a. til at fokusere på lærernes professionelle udvikling og forbedret Early Childhood Education & Care (ECE&C). Samtidig opfordres medlemslandene til at sikre overensstemmelse mellem arbejdsmarkedets behov og udviklingen i uddannelsessystemerne og til at skabe muligheder for partnerskaber mellem uddannelsesinstitutioner og erhvervslivet.

Strategiske udfordringer

Det er Kommissionens opfattelse, at EU allerede har identificeret de største udfordringer for uddannelsesområdet i de kommende år. I meddelelsen kommer fremtidens udfordringer til udtryk i fire såkaldte strategiske udfordringer, som skal være i fokus frem mod 2020 i alle dele af uddannelsessystemet. Livslang læring er det helt centrale begreb, som skal understøtte alle udfordringerne – hvorfor Kommissionen mener, at medlemslandene bør gøre livslang læring til en realitet for alle. De fire strategiske udfordringer frem mod 2020 er:

- Gøre livslang læring og uddannelsesmobilitet til en realitet;
- Forbedre uddannelsesudbudets og læringsresultaternes kvalitet og effektivitet;
- Fremme lighed og aktivt medborgerskab;
- Fremme innovation og kreativitet, herunder entreprenørskab, på alle uddannelsesniveauer.

Livslang læring og uddannelsesmobilitet: Livslang læring skal være et centralt begreb for uddannelsessystemerne i EU, ikke mindst for at skabe fleksible læringsveje, så studerende kan skifte mellem fx erhvervsuddannelser og videregående uddannelser. Læring bør således være tilgængeligt for alle grupper i samfundet, mens uddannelsesmobilitet på tværs af landegrænserne bør blive mere almindeligt.

Uddannelsesudbudets og læringsresultaternes kvalitet og effektivitet: For Kommissionen er det centralt, at alle tilegner sig nøglekompetencerne² for at få et mere effektivt og lighedspræget uddannelsessystem. Samtidig er det ifølge meddelelsen vigtigt, at lærerprofessionen bliver mere attraktiv, så den kan tiltrække flere og bedre lærere, da lærerne er den vigtigste faktor i skolen for elevernes præstationer.

Lighed og aktivt medborgerskab: Det er Kommissionens opfattelse, at alle skal have mulighed for at uddanne sig, uanset social baggrund. Dette kan bl.a. hjælpes på vej af ECE&C af høj kvalitet.

Innovation og kreativitet: Innovation og kreativitet er begge vigtige kompetencer, som skal sikre, at EU's økonomier kan klare fremtidens udfordringer. Derfor bør alle tilegne sig nøglekompetencerne, som kan ruste dem til fremtidens arbejdsmarked, mens medlemslandene bør udvikle flere partnerskaber mellem uddannelsessektorer og erhvervslivet.

² Otte "key competences" er vedtaget af det Europæiske Råd. Se evt. Kom(2005) 548 "om nøglekompetencer for livslang læring", d. 10. november 2005: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/keyrec_da.pdf.

Fremtidens samarbejdsmetoder – nye benchmarks

Det er Kommissionens opfattelse, at der er plads til forbedringer i EU's uddannelsessamarbejde, som foregår efter den åbne koordinationsmetode. Det centrale i den åbne koordinationsmetode er, at EU-landene koordinerer deres politikker på uddannelsesområdet ved at definere fælles problemer og foreslå fælles løsninger. Forbedringen i den åbne koordinationsmetode skal bl.a. ske ved at gøre den gensidige læring mellem landene mere effektiv og ændre formen for de nationale statusrapporter, som udgives hver andet år. Kommissionen foreslår, at de nationale statusrapporter i fremtiden kun fokuserer på et begrænset udsnit af EU's uddannelsesprioriteter for at gå mere i detaljer med det enkelte område, i stedet for at skulle dække hele uddannelsessystemet.

En vigtig del af Kommissionens forslag til fornyelse af uddannelsessamarbejdet er nye mål (benchmarks) frem mod 2020. 'Education and Training 2010' indeholder som nævnt fem benchmarks, som medlemslandene har lovet hinanden at nå, men langt de fleste lande når ikke målene i 2010. Kommissionens udgangspunkt er ikke desto mindre, at benchmarks har vist sig at være nyttige til at overvåge og guide medlemslandene frem mod de fælles målsætninger. Derfor giver Kommissionen sit bud på de nye benchmarks for Lissabon efter 2010.

Tre af de eksisterende benchmarks bibeholdes og opdateres, desuden foreslår Kommissionen syv nye benchmarks, som udvider fokusområdet for benchmarks til også at inkludere investeringer i uddannelse, ECE&C, innovation og kreativitet og beskæftigelsesevne (*employability*). Umiddelbart forekommer lanceringen af 10 benchmarks særdeles ambitiøst – især i betragtning af, at kun ét af 2010-målene er nået. Hvis de opstillede benchmarks skal kunne tillægges nogen betydning, skal de dels være realistiske, dels skal Kommissionen have ressourcer til at følge – og forfølge – målene.

Eksisterende, reviderede benchmarks:

- Voksnes deltagelse i livslang læring: Målet ændres til, at 15% (tidligere 12,5%) af den voksne befolkning skal deltage i efter- og videreuddannelse.
- Kort skolegang (early school leavers) – dvs. uden at have gennemført en ungdomsuddannelse: Målet ændres ikke, men er fortsat maksimalt 10%, der forlader skolen tidligt, idet fremskridtet indtil videre har været ringe.
- Personer med ringe grundlæggende færdigheder: Benchmark udvides til at inkludere matematik og naturvidenskab udover læsning. Målet er, at maksimalt 15% må klare sig dårligt i læsning, matematik og naturvidenskab.

Nye benchmarks:

- Førskoleuddannelse (ECE&C): Mindst 90% af de 4-årige skal deltage i ECE&C.
- Sprog: Mindst 80% af eleverne i Folkeskolens ældste klasser 'lower secondary education' skal undervises i mindst to fremmedsprog.
- Investering i videregående uddannelse: Private og offentlige investeringer i uddannelse skal være mindst 2% af BNP.
- Andelen af personer med en videregående uddannelse: Mindst 45% af de 30-45-årige skal have en videregående uddannelse.
- Mobilitet: Der er endnu ikke udarbejdet et konkret forslag til et benchmark, men målet er at forbedre mobiliteten for universitetsstuderende, elever på ungdomsuddannelserne og lærere.
- Beskæftigelsesevne: Et nyt benchmark vil dreje sig om forskellige gruppers deltagelse på arbejdsmarkedet, inddelt efter uddannelsesniveau.
- Innovation og kreativitet: I forbindelse med det europæiske år for kreativitet og innovation (år 2009) foreslår Kommissionen, at der udvikles et benchmark og nye indikatorer.

Det tjekkiske formandskab har meddelt, at det vil forsøge at få de nye strategiske rammer vedtaget i løbet af foråret 2009.

5. februar/DGJ

Parlamentet efterspørger bedre implementering af EU's uddannelsespolitik

Europa-Parlamentet har mulighed for at give sin mening til kende inden for et område, som medlemmerne finder af særlig betydning for det europæiske fællesskab. Sådanne meningstilkendegivelser, kaldet betænkninger, udarbejdes af de stående udvalg i Parlamentet og vedtages af hele Parlamentet på plenarmøderne i Strasbourg. Umiddelbart før jul vedtog Parlamentet betænkningen ”om livslang læring som grundlag for viden, kreativitet og innovation – gennemførelse af arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010”³, som – på uddannelsesområdet – indeholder en række ubindende anbefalinger til medlemslandene. Betænkningen er en opfølgning på en meddelelse fra 2007 fra Kommissionen om livslang læring⁴, som gør status for fremskridtet inden for livslang læring i EU og foreslår fokusområder for medlemslandene. Det erklærede mål i både Parlamentets betænkning og Kommissionens meddelelse er at gøre EU's uddannelsessystemer til de bedste i verden, så de kan opfylde Lissabonstrategiens mål for vækst og beskæftigelse inden 2010.

Betænkningens anbefalinger er udarbejdet af Parlamentets Udvalg for Kultur og Uddannelse (CULT) og er rettet mod forskellige dele af uddannelsessystemerne. Overordnet set fokuserer betænkningen på implementering af begrebet livslang læring, som har udviklet sig til et centralt begreb i europæisk uddannelsespolitik. Begrebet er vigtigt, hvis medlemslandene skal nå Lissabonmålene i 2010. Parlamentet er dog kritisk over for medlemslandenes implementering af livslang læring. Derfor tillader Parlamentet sig at opfordre Ministerrådet til at overvåge medlemslandenes anvendelse af EU's uddannelsespolitik, mens regeringerne opfordres til at opstille gennemskuelige nationale mål for uddannelsespolitikken og gennemføre EU's mål og redskaber på nationalt niveau.

Derudover indeholder Parlamentets betænkning nogle anbefalinger inden for en række konkrete fokusområder:

Livslang læring – også for lærerne

Det er Parlamentets opfattelse, at arbejdsgivere i højere grad bør tage ansvar for, at deres ansatte tilbydes efter- og videreuddannelse. Samtidig understreger betænkningen, at programmer til livslang læring skal ”understøtte iværksætterånden og dermed sætte borgerne i stand til at etablere små og mellemstore virksomheder og imødekomme samfundets og økonomiens behov”⁵.

For at skabe bedre muligheder for livslang læring anbefaler betænkningen, at lærernes videreuddannelse, mobilitet og mediekendskab forbedres, mens der bør rettes fokus mod

³ ”Betænkning om livslang læring som grundlag for viden, kreativitet og innovation – gennemførelse af arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010” d. 20/11-2008: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0455+0+DOC+PDF+V0//DA> (19 sider).

⁴ KOM(2007) 703 ”Livslang læring som grundlag for viden, kreativitet og innovation”: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0703:FIN:DA:PDF> (24 sider).

⁵ Betænkningen s. 9.

studerendes muligheder for at skifte mellem forskellige uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer. Dette vil skabe større fleksibilitet og flere læringsmuligheder for studerende og lærere.

Parlamentet understreger desuden behovet for, at uddannelsessystemerne i højere grad påtager sig medansvar for at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder, og behovet for en indsats over for særligt udsatte grupper – fx migranter og handicappede.

Early Childhood Education & Care (ECE&C)

Inden for ECE&C opfordres medlemslandene til at gøre 'førskoleuddannelse' obligatorisk, samtidig med at der bør tilføres flere ressourcer til området, så kvaliteten af ECE&C-tilbud hæves. Det anbefales ydermere, at børns grundlæggende færdigheder inden for læsning og skrivning udvikles så tidligt som muligt, samt at undervisning i fremmedsprog påbegyndes på et tidligt stadie. Denne fremmedsprogsundervisning skal dog ske ved "*leg og uden præstationspres*"⁶.

Grundskolen og ungdomsuddannelser

Betænkningen fremsætter en række anbefalinger til grundskolelæreres uddannelse. Det anbefales, at fokus på og ressourcerne til læreruddannelsen øges, og at lærernes professionelle og akademiske kvalifikationer forbedres gennem bedre uddannelse og livslang læring. Med hensyn til undervisningen i grundskolen mener Parlamentet, at undervisning i det andet fremmedsprog bør påbegyndes så tidligt som muligt. Der bør ifølge Parlamentet også undervises i 'europæisk statsborgerskab', så eleverne lærer europæiske værdier som menneskerettigheder, tolerance og miljøbeskyttelse.

Erhvervsuddannelse

På erhvervsuddannelsesområdet fokuserer Parlamentet på uddannelsernes sammenhæng med økonomien. Ifølge Parlamentet bør uddannelsesforløb inden for erhvervsuddannelser i højere grad tilpasses arbejdsmarkedet. Samtidig bør læreres og studerendes mobilitet øges.

Videregående uddannelse

Som på de fleste andre områder har Parlamentet i betænkningens afsnit om de videregående uddannelser for det første fokus på de studerendes og lærernes mobilitet. For det andet opfordres medlemslandene til at fremme mulighederne for samarbejder mellem universiteterne og erhvervslivet. For det tredje er Parlamentet af den opfattelse, at universiteternes læseplaner generelt ikke er tidssvarende og derfor bør revurderes, så de svarer til de socioøkonomiske behov. Især i forhold til det sidstnævnte bevæger Parlamentet sig grundigt på grænsen af sit kompetenceområde, da læseplaner og studieforløb suverænt bestemmes på nationalt plan.

Det er vanskeligt at vurdere, hvilket betydning betænkningen får – om nogen – da den blot udtrykker Parlamentets holdning. Anbefalingerne er ikke bindende, og medmindre Kommissionen eller Ministerrådet følger op på Parlamentets anbefalinger, er konsekvenserne formentlig begrænsede. Dette betyder dog ikke, at anbefalingerne nødvendigvis er ubrugelige, da de tager fat på nogle af de problemområder, der er i de europæiske uddannelsessystemer. Betænkningen kan derfor være et udmærket udgangspunkt for nationale drøftelser om udviklingen i uddannelserne.

2. februar/DGJ

⁶ Betænkningen s. 7.

Tjekkiet overtager EU-formandskabet

I første halvdel af 2009 har Tjekkiet det roterende formandskab for den Europæiske Union. I efteråret 2008 var Frankrig formandsland med en meget energisk Nicolas Sarkozy i spidsen, og det forventes, at også svenskerne, som overtager formandskabet i sidste halvdel af 2009, har mange planer for deres formandskabsperiode. Forventningerne til Tjekkiet er derimod beskedne. Indtil videre har tjekkerne dog taget alle på sengen ved at udvise stor energi og entusiasme i deres første tid som formandsland. Tjekkiet har valgt at fokusere på de økonomiske aspekter af det europæiske samarbejde, og formandskabet tror i høj grad på de frie markeds kræfter og de europæiske friheder. Dette kommer fx til udtryk i, at tjekkerne har valgt at kalde deres formandskabsperiode ”*Europe without Barriers*”.

Ifølge sit arbejdsprogram⁷ har Tjekkiet ikke uddannelsesområdet som en af sine hovedprioriteter. I stedet har man valgt at fokusere på tre områder – den økonomiske krise, EU i verden (især i forhold til USA og Rusland) og EU-landenes energiforsyning (set i lyset af gaskrisen mellem Rusland og Ukraine samt de nært forestående klimaforhandlinger). Imidlertid har det tjekkiske formandskab nogle prioriteter inden for både arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik, som man vil forsøge at få gennemført, inden formandskabet skifter til Sverige. Herunder følger en kort præsentation af de vigtigste prioriteter inden for arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik.

Arbejdsmarkedspolitik

I arbejdsprogrammet fremsætter Tjekkiet tre områder, som man vil fokusere på inden for arbejdsmarkedspolitik:

1. *Worker’s Mobility in the EU Labour Market:*

Tjekkiet lægger vægt på, at arbejdskraft kan bevæge sig frit inden for EU’s grænser. Formandskabet vil derfor arbejde for at skabe fuld bevægelighed for arbejdskraft inden for EU, samt forøget mobilitet. Samtidig vil de skabe opmærksomhed omkring barrierer for mobilitet, bl.a. sprogbarrierer. Herudover skal arbejdet med modernisering af lovgivningen om koordinering af migrantarbejderses sociale sikkerhedsnet færdiggøres.

2. *Increasing Employment and Labour Market Flexibility through General Flexicurity Principles:*

Det tjekkiske formandskab er interesseret i udviklingen af fælles flexicurity-principper i EU og fokuserer derfor på den praktiske implementering af:

- Flexicurity-principper – især arbejdsmarkedsfleksibilitet – og ’*Integrated Guidelines for Growth and Jobs*’.
- Fleksible ansættelsesforhold for arbejdstagere og sociale ydelser efter princippet, at det skal kunne betale sig at arbejde.
- En aktiv tilgang til genindslutning på arbejdsmarkedet.
- Uddannelse af voksne for at opkvalificere EU’s human resources.

Den almindelige opfattelse er dog, at formandskabet er mere optaget af ’flexibility’-aspektet i flexicurity end i det skattefinansierede sociale sikkerhedsnet, der er en af forudsætningerne for den nordiske arbejdsmarkedsmodel.

Dertil kommer, at formandskabet har tænkt sig at sætte fokus på misbrug af sociale ydelser og forsøge at finde et kompromis med Europa-Parlamentet om Arbejdstidsdirektivet.

⁷ “*Work Programme of the Czech Presidency – Europe without Barriers*”:
<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=6226&down=yes> (36 sider).

3. Social Services as a Tool for Active Social Inclusion of the Most Disadvantaged Persons and as an Employment Opportunity:

Det er formandskabets intention at skabe fornyet diskussion om EU-landenes sociale tjenesteydelser – både som middel til at forhindre social eksklusion og som et område med mange jobmuligheder. Derfor er planen, at der skal organiseres en konference og vedtages konklusioner i Ministerrådet om social inklusion.

Uddannelsespolitik

Selvom det tjekkiske formandskab i overvejende grad er fokuseret på økonomiske tiltag i EU, opstiller arbejdsprogrammet også en række prioriteter inden for uddannelsesområdet.

1. Horizontal Support for Families within EU Policies:

Tjekkerne betragter pasning af børn i hjemmet som et fyldgyldigt alternativ til en professional karriere på arbejdsmarkedet. Derfor vil formandskabet se på det såkaldte Barcelonamål for Early Childhood Education and Care (ECE&C)⁸ for at få det ændret til at omfatte muligheden for at ”pasning af børn i hjemmet” er lige med tilknytning til arbejdsmarkedet. Tjekkerne forslag vil næppe vinde bred tilslutning blandt medlemslandene.

2. Updated Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training beyond 2010:

Formandskabet vil forsøge at vedtage de nye strategiske rammer for uddannelsessamarbejdet i EU, som Kommissionen har givet sine visioner for i en meddelelse (se artiklen om de nye strategiske rammer side 2). Man vil især fokusere på implementeringen af redskaber som ECVET (European Credit System for Vocational Education and Training) og EQARF (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training).

3. Partnership between the Field of Education and Employers: Openness of Schools to New Challenges:

Det er en prioritet for Tjekkiet, at der skabes bedre muligheder for samarbejder mellem uddannelsesinstitutioner og arbejdsgivere. I den forbindelse støtter formandskabet Kommissionens initiativer om et tættere samarbejde mellem universiteter og erhvervslivet. Dette kunne fx være initiativet om ’world class clusters’⁹, som forsøger at skabe grobund for lokale samarbejder mellem institutioner og andre lokale aktører, fx virksomheder.

4. Quality and Sustainability of Public Finance:

Som følge af det tjekkiske formandskabs fokus på EU-samarbejdets økonomiske aspekter tages ’quality and sustainability of public finance’ op i arbejdsprogrammet. Baggrunden er, at formandskabet i forbindelse med den økonomiske krise finder det vigtigt at holde fokus på de langsigtede økonomiske mål i stedet for kortsigtede løsninger. Det foreslås derfor, at EU-landene begynder at diskutere den offentlige finansiering af offentlige systemer som uddannelse, sundhed og det sociale system. Formuleringen i arbejdsprogrammet er tåget, men formandskabet har ved andre lejligheder – bl.a. ved et udvalgsmøde i Parlamentets Udvalg for Kultur og Uddannelse (CULT) – givet udtryk for, at der ikke er de store problemer i, at den private sektor finansierer dele af uddannelsessystemet.

3. februar/DGJ

⁸ Barcelonamålet sigter efter, at medlemslandene tilbyder pasningsmuligheder til 90% af børn i børnehavealderen.

⁹ Se evt. KOM(2008) 652 ”Opbygning af klynger i verdensklasse i EU”: http://www.eu-oplysningen.dk/upload/application/pdf/59a06582/COM_2008_652_DA_ACTE_f2.pdf.

Arbejdsmarked

Nye kvalifikationer for nye job

Kommissionen har udarbejdet meddelelsen ”Nye kvalifikationer for nye job”.

Med ”New Skills for New Jobs” præsenterer Kommissionen en omfattende vurdering af det fremtidige kompetencebehov hos den europæiske arbejdsstyrke frem mod 2020. Den skal ses som et væsentligt bidrag til Lissabonstrategien efter 2010.

Meddelelsen er inddelt i tre. Første del præsenterer baggrunden for rapporten. Anden del kommer med en vurdering af de kompetencer, arbejdsmarkedet vil kræve frem til 2020, mens tredje del introducerer Kommissionens initiativer.

1.del

Øget behov for at forudsige fremtidens efterspørgsel

Arbejdskraftens og arbejdsgivernes kvalifikationsbehov ændres hurtigt, og stiller stadig større krav til arbejdstagerens omstillingsparathed og kvalifikationsniveau. Det skyldes først og fremmest globaliseringen, den teknologiske udvikling og de demografiske udfordringer. Ifølge Kommissionen er der, som følge heraf, opstået et øget behov for at forudsige arbejdsmarkedets fremtidige efterspørgsel. Derfor opfordrer Kommissionen i meddelelsen ”Nye Kvalifikationer til Nye Job” medlemslandene til at udvikle prognoser på *europæisk niveau*, der kan være med til at identificere nogle overordnede retningslinjer for efterspørgslen på arbejdsmarkedet frem til 2020. I meddelelsen kommer Kommissionen med bud på, hvordan Europa imødegår flaskehalsproblemer og sikrer et bedre match mellem arbejdsstyrkens kompetencer og arbejdsmarkedets behov i fremtiden.

Ikke bare nye kompetencer men de *rette* kompetencer.

Ifølge Kommissionen er en opgradering af kompetencer afgørende for at sikre udviklingen af en konkurrencedygtig vækst og produktion i Europa i fremtiden. Kommissionen lægger særlig vægt på, at opgradering af kompetencer i sig selv ikke er nok. Det er derimod afgørende, at udviklingen i udbuddet af kompetencer tilpasses de krav, man kan forvente, at arbejdsmarkedet i fremtiden vil efterspørge. Altså ikke bare flere kvalifikationer, men de *rette* kvalifikationer.

2. del

Hvorfor på EU plan?

Selvom uddannelses- og beskæftigelsespolitikken er medlemslandenes nationale ansvar, står EU ifølge Kommissionen over for fælles udfordringer. Derfor opfordrer Kommissionen til, at EU udvikler prognoser og metoder, som kan supplere de nationale prognoser. Formålet er at hjælpe medlemslandene til at blive bedre til at forudsige de fremtidige kvalifikationsbehov hos arbejdstagere og virksomheder og lette arbejdskraftens frie bevægelighed i EU. Samtidigt foreslår Kommissionen, at myndighedernes muligheder for at forbedre balancen mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft skal lettes.

Kommissionens første vurdering af kompetencer, der vil blive efterspurgt frem til 2020:

- Kommission anslår, at der vil blive skabt op til 100 millioner nye jobs i perioden 2006-2020. Heraf vil 80 millioner være gamle jobs, som skal genbesættes, og 20 millioner vil være helt nye jobs. Mange jobs inden for den traditionelle industrielle sektor, vil blive udskiftet med jobs inden for servicesektoren. Servicesektoren forventes derfor at blive den mest dominerende sektor, og det forventes, at 75 % af alle job vil blive inden for denne sektor i 2020.
- Kvinders og ældres deltagelse på arbejdsmarkedet forventes at udvide arbejdsstyrken frem mod 2012. Herefter forventes effekten af de mindre årgange og tilbagetrækningen af den såkaldte "baby-boom" generation at bevirke en væsentlig reducere i arbejdsstyrken. Som følge heraf vil der opstå risiko for mangel på arbejdskraft i 2020.
- Inden for alle sektorer vil der blive efterspurgt et højere kompetenceniveau, hvilket vil betyde et fald i efterspørgslen af lavtuddannede. Tal fra meddelelsen viser følgende:

Mellem 2006 og 2020¹⁰:

- skulle andelen af job i EU-25, hvortil der kræves et højt uddannelsesniveau, vokse fra 25,1 % til 31,3 % af det samlede antal job.
- andelen af job, som kræver kvalifikationer på mellemniveau, skulle vokse en smule, fra 48,3 % til 50,1 %.
- samtidig ville andelen af job, som kræver et lavt uddannelsesniveau, falde fra 26,2 % til 18,5 %, på trods af 10 millioner nye job.

Mens efterspørgsel på lavtuddannede vil falde betydeligt, forventes efterspørgslen på højtuddannede at stige kraftigt. Ligeledes vil arbejdsmarkedet i stigende grad efterspørge personer med mere tværgående kompetencer, fx gode problemløsere og folk med gode analytiske og kommunikative evner. Det er derfor afgørende, at også lavtuddannede opgraderer deres kvalifikationer.

3. del

Kommissionens initiativer

Initiativerne i "New skills for New Jobs" har til formål at udvikle metoder og prognoseinstrumenter, som kan anvendes af relevante aktører i medlemslandene, fx offentlige myndigheder på nationalt, regionalt og lokalt niveau samt virksomheder, sociale partere og borgere. Regelmæssig information om de ændringer, som sker på arbejdsmarkedet i EU, skal være med til at fremme uddannelses- og beskæftigelsesinitiativer, der i højere grad vil styrke bedre match mellem kompetencer og arbejdsmarkedets fremtidige behov.

For at sikre bedre match mellem udbud og efterspørgsel af kompetencer vil Kommissionen i 2009 igangsætte følgende initiativer:

¹⁰ Meddelelse fra Kommissionen "Nye Kvalifikationer for Nye Jobs", side 8.

- ”European Labour Market Monitor”, som dels periodisk skal opdatere information om den kortsigtede udvikling på det europæiske arbejdsmarked og dels udvikle en ”standard multilingual dictionary of occupations and skills”.
- ”Match and Map”, en brugervenlig online-service for EU-borgere, med information om jobs og uddannelsesmuligheder i hele Europa.
- Kommissionen fastslår, at især virksomheder har en særlig interesse for og viden om forholdene og udviklingen på arbejdsmarkedet. Derfor ønsker Kommissionen at fremme dialogen mellem virksomheder og universiteter.
- Kommissionen vil etablere en gruppe ”Partnership for skills and businesses skills needs”, som årligt skal reflektere over, hvilke metoder og aktører, der har været særligt fremmende for bedre matchning mellem udbud og efterspørgsel af kompetencer.

Øget internationalt samarbejde

Også andre lande uden for Europa har stor indflydelse på udviklingen af det europæiske arbejdsmarked. Kommissionen vil derfor deltage i samarbejdet om OECD’s undersøgelse ”Programme for the International Assessment of Adult Competencies” (PIAAC), øge samarbejdet med ILO og fremme denne bilaterale dialog med tredjelande.

”New Skills for New Jobs” et bidrag til fremtidens arbejdsmarked

Kommissionens formål med initiativet ”New Skills for New Jobs” er at yde et væsentligt bidrag til Lissabonstrategiens videreførelse, bl.a. fordi de kommende udfordringer for det europæiske arbejdsmarked er mange. Derudover skal initiativet indgå i et samspil med andre europæiske initiativer, bl.a. uddannelsespolitikken i regi af den åbne koordinations metode.

Endelig pointerer Kommissionen, at den sociale dialog anses som et nøgleinstrument til at mobilisere de sociale parter til at investere i de rette kompetencer gennem uddannelse og livslang læring.

Høringssvar vedr. ”New Skills for New Jobs” fra DLI

DLI har skrevet et høringssvar til Undervisningsministeriet vedr. ”New Skills for New Jobs”. Heri tilslutter DLI sig overordnet Kommissionens ønske om at tilvejebringe større viden om udviklingen i kompetencebehovet på det europæiske arbejdsmarked. De foreslåede værktøjer vil på kortere og mellemlangt sigt kunne bidrage til, at de tilbud, de europæiske arbejdstagere får om deltagelse i livslang læring og professionel kompetenceudvikling, vil være relevante i forhold til arbejdsmarkedets krav.

I høringssvaret understreges det, at et ensidigt – og kortsigtet – fokus på udbud og efterspørgsel, efter DLI’s opfattelse i et længere perspektiv, kan skabe store flaskehalsproblemer i stedet for at modvirke dem. Tidligere forsøg på en meget stram regulering af tilgangen til uddannelse, har ført til såvel ”overproduktion” som mangel på uddannede. Endelig understreges det i høringssvaret, at uddannelse har et bredere formål end alene at skulle opfylde arbejdsmarkedets behov og der bør indgå en række brede, almene kompetencer, som anses for væsentlige forudsætninger for at kunne agere på et fremtidigt globalt arbejdsmarked.

5. februar/Liv, SH

Opdatering: Forsøgene på revision af arbejdstidsdirektivet

Europa-Parlamentet var samlet i Strasbourg den 17. december 2008, bl.a. for at stemme om Beskæftigelsesudvalgets ændringsforslag til Ministerrådets og Kommissionens forslag til revision af arbejdstidsdirektivet. Et flertal i Parlamentet valgte at stemme imod Rådets ændringsforslag.

Kort resumé af sagen:

Baggrunden for at ændre arbejdstidsdirektivet er bl.a. EF-Domstolens afgørelser i de to tyske sager Jäger- og Simapdommen, hvor EF-Domstolen fastslog, at alle tilkaldevagter skal medregnes som almindelige arbejdstimer. Det betyder fx, at en læge på tilkaldevagt skal indregne *inaktiv* "on-call" tid som helt regulære arbejdstimer – altså uanset om lægen bliver kaldt på arbejde eller tilkaldevagten forbliver inaktiv. EF-Domstolens afgørelser i de to nævnte sager har givet anledning til protester fra arbejdsgiversiden, som har hævdet, at afgørelserne kan få uoverskuelige økonomiske konsekvenser for en hel del af medlemslandene og udløse behov for massive nyansættelser.

På baggrund heraf fremlagde Kommissionen ændringsforslag til det oprindelige arbejdstidsdirektiv fra 1993. Først den 9. juni 2008 lykkedes det Rådet (for beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik) at nå til enighed om et ændringsforslag.

Et flertal i Parlamentet stemte imod Rådets ændringsforslag.

Efter Rådet i juni 2008 vedtog sit ændringsforslag til det nugældende arbejdstidsdirektiv, har Parlamentet her i det forgangne efterår, behandlet Rådets ændringsforslag. Selve behandlingen af ændringsforslagene er foretaget af Parlamentets Udvalg for Beskæftigelse og Sociale Anliggender (EMPL). Beskæftigelsesudvalget kunne ikke erklære sig enig i Rådets ændringsforslag og udarbejdede derfor egne, nye ændringsforslag, som blev vedtaget med stort flertal i udvalget.

Parlamentets beskæftigelsesudvalg kunne derfor ånde lettet op, da et flertal i Parlamentet støttede udvalgets forslag. Således stemte over halvdelen af Europa-Parlamentets 785 medlemmer nej til Rådets ændringsforslag af arbejdstidsdirektivet.

Det er især følgende punkter i Rådets ændringsforslag, som Parlamentet ikke vil acceptere:

- Medlemslandenes mulighed for anvendelsen af opt-out'en.
- Muligheden for via lov at udvide referenceperioden fra 4 mdr. til 12 mdr. Ifølge det nugældende Arbejdstidsdirektiv har det kun været muligt via kollektive aftaler at udvide referenceperioden på de 4 mdr.
- Rådets definition af tilkaldevagter, der betyder at inaktive tilkaldevagter ikke skal tælle med som arbejdstid.

Næste skridt for behandling af arbejdstidsdirektivet

Rådet har på nuværende tidspunkt afvist Parlamentets ændringsforslag og Kommissionen har efterfølgende udtalt, at de heller ikke kan støtte disse ændringsforslag. Det største tvivlsspørgsmål mellem Parlamentet og Kommissionen på nuværende tidspunkt, er problematikken omkring opt-out'en.

Forligsudvalg

Da det ikke er lykkedes Parlamentet og Rådet at indgå et kompromis om ændringerne af Arbejdstidsdirektivet, er et forligsudvalg indkaldt. Forligsudvalget skal forsøge at rede trådene ud mellem Rådet og Parlamentet og udarbejde en kompromistekst, som både Rådet og Parlamentet vil kunne acceptere. Forligsudvalget holdt sit første møde den 3. februar i Strasbourg, hvor de første indledende meningsudvekslinger mellem de 27 udvalgte parlamentarikere og forhandlingsteamet, blev gennemført. Hvis der i løbet af de næste par måneder, ikke kan opnås enighed i Forligsudvalget vil det nuværende arbejdstidsdirektiv fortsat være gældende.

5. februar/Liv, SH

Redaktionen er afsluttet d. 11. februar 2009.